

pesem Kettejeva, Murnova in Župančičeva, smo vsi, ki smo stali ob zibelki, napravili smrten greh. Naše mlade oči so zamaknjene strmele v prihodnost; naše prešerno upanje je s širokim zamahom zavrгло preteklost; pa ni zavrгло samo njenih zmot, temveč tudi vse njene večne lepote. Če bi otroci ravnali njivo, bi trebili ljuliko, obenem gazili pšenico. Tako smo zatajili Simona Gregorčiča, pevca po milosti božji.

Usmili se, človek, svoje mladosti, odpusti ji vse! Tudi vse krivičnosti ji odpusti, zakaj še tiste so rodile žlahtne sadove!»

Nadaljevanja pa ni. Škoda!

K. C.

Donesek k bibliografiji spisov I. Cankarja.

V »Hrvatskem Dnevniku«, izhajajočem v Sarajevu, čigar urednik je bil pisatelj brat msgr. Karol Cankar, so bile priobčene te-le črtice † Ivana Cankarja, vse v hrvaškem prevodu: 1. »O domovino, ti si kao zdravlje!« »H. D.« velikonočna štev. 30, III. 1907, št. 73; pozneje priobčena v slovenščini v zbirki »Za križem«, I. 1909. — 2. »Zdravo!« v božični štev. »H. D.« 25. XII. 1907, št. 295; pozneje v zbirki »Za križem«. — 3. »Krivica«, v božični štev. 24. XII. 1906, št. 294. 29 vrstic je bilo zaplenjenih.¹ — 4. »Urlaub«, v velikonočni štev. 22. IV. 1908, št. 92.²

K. C.

K slikam.

Vse slike pričujoče številke se nanašajo na rajnkega Ivana Cankarja. S tem smo hoteli rešiti bodočnosti poleg njegove notranje slike, kakor nam jo podajajo njegova dela in spomini njegovih znancev, tudi kolikor mogoče verno njegovo zunanjo sliko. Pet fotografij, ki jih priobčujemo, nam ga slika v razvoju njegove zunanosti od leta 1900. do smrti. Žal nam ni bilo mogoče dobiti nobene slike iz njegove gimnazijske ali otroške dobe. Njegov brat msgr. Karol Cankar nam je sporočil, da se bržkone pred letom 1900. sploh ni dal fotografirati razen v skupini. — Sicer ima najvažnejši fotografski material, nanašajoč se na rajnkega, kolikor nam je znano, g. Fran Vesel v Ljubljani, ki nima samo cele vrste fotografij od leta 1906. dalje, ampak tudi fotografije mnogih karikatur in slik, predstavljajočih Cankarja ali nanašajočih se nanj. — Karikature Hinka Smrekarja nam podajo zelo verno njegov obraz iz dotičnih dob, pri tem pa na prav hudomušen način označijo eno ali drugo stran njegovega značaja ali delovanja ali kakega dogodka iz njegovega življenja. Smrekarjevih karikatur, nanašajočih se na rajnkega, je sploh cela vrsta, od dobro premišljenih in obdelanih, ki se nahajajo v različni privatni ali javni posesti, do bolj intimnih, naglo skiciranih v družbi v trenutku, ko je ta ali ona poteza Ivanovega značaja ali obnašanja izzvala hudomušno fantazijo risarjevo. Sploh so Smrekarjeve

¹ V današnji številki priobčujemo »Krivico« prvič v slovenskem originalu, kakor je bila napisana pred konfiskacijo. Črtica »Krivica« v »Ljublj. Zvonu« I. 1909., str. 4–8, je popolnoma predelana, celo ime Sobotka je izpremenjeno v Krepelko. — Op. ur.

² »Urlaub« priobčujemo tu prvič po slovenskem rokopisu. — Op. ur.

karikature poglavje zase, ki ga bo treba enkrat celotno obdelati v zvezi s Cankarjevim problemom. Žal so tako raztresene pri posameznih lastnikih, da umetnik sam nima več pregleda čez vse. — Portretov po naravi razen tu objavljenega Fr. Podrekarjevega menda sploh ni, kajti rajni je bil v družbi in tudi sicer menda precej nemiren, tako da ni nihče razen Podrekarja uspel res enkrat fiksirati njegovih zunanjih potez brez pomoči aparata. To dejstvo daje Podrekarjevemu portretu tem večjo vrednost, poleg tega ga pa podaja v izrazu in pozi (celo cigareta med prsti!) tako verno in brez hlimbe, kolikor je pač mogoče in celo bolj kakor je bilo njemu bržkone ljubo. Vsi, ki so ga poznali in imeli v tem oziru posla z njim, trdijo, da je bil glede svoje zunanosti precej nečimeren in je zahteval od umetnika naravnost, naj nekatere poteze prezre ali zabriše, da bi izgledal mlajši. Tudi njegove fotografije iz zadnje dobe (razen Veselovih, ki so privatnega značaja) so močno retuširane — menda na njegovo lastno zahtevo! — Maksim Gaspari ga je večkrat skušal narisati po naravi, a se mu ni posrečilo. Napravil je sicer enkrat skico, ki ga pa ni prav nič zadovoljila; slika, ki jo prinašamo, je narejena deloma po eni izmed Veselovih fotografij, po spominu in po omenjeni nepovoljni skici. Isto velja za Gasparijev portret † Ivana, ki ga je priobčil belgrajski »Ilustrovani List« v svoji 2. številki 1920. — Kipar, prof. državne obrtne šole Repič je pred kratkim razstavil doprsni kip † Ivana Cankarja v mavcu. Tudi ta kip je narejen po fotografiji nekako iz najboljše dobe njegovega življenja ter nam sicer malo idealizirano, a v splošnem izrazu prav dobro podaja rajnkega. Žal nam pomanjkanje prostora ni dovoljevalo, da bi ga bili priobčili. — Starosta naših slikarjev, profesor v pok. Ivan Frankè, je napravil po fotografijah dve sliki Ivana Cankarja, katerih ena še ni popolnoma dovršena. Obe sta narejeni po omenjenih retuširanih fotografijah Berchtoldovih; vendar je skušal g. Frankè te očitne nedostatke premagati s potezami, ki so jih ohranile druge fotografije in njegov lastni spomin. Tudi ta dva portreta, ki se oba nanašata na poslednjo dobo pisateljevega življenja, prav dobro podajata njegovo sliko bodočemu pokolenju. Pomanjkanje prostora je preprečilo priobčenje enega izmed teh dveh portretov, ki se nahajata oba v umetnikovi posesti. — Razen omenjenega gradiva obstoja seve še cela vrsta slik v skupinah pri različnih njegovih znancih; ker je vse to za bodoče pokolenje važno gradivo, upamo, da bodo vsi, ki imajo kak tozadeven spomin, verno čuvali, da se ne izgubi in po njihovi smrti pride v varne roke, najbolje bi bilo v kako javno zbirko, kot so muzej in licealna ali vseučiliška knjižnica.

Še par opazk k posameznim slikam: Sl. 1. Helena Vurnik: Spominu † Ivana Cankarja je alegorija tistega mračnega razpoloženja, ki prevladuje v velikem delu Cankarjevih del, posebno iz njegove prve dobe. — Sl. 2. po fotografiji Frana Vesela je z dne 17. novembra 1915 v Ljubljani. Podaja nam zelo dobro sliko Cankarjeve zunanosti iz zadnjega časa. — Sl. 3. je portretna študija Fr. Podrekarja, narejena po naravi leta 1914. Original je last knjigotržca L. Schwentnerja. Kolikor nam je znano, je to najboljši portret rajnkega pisatelja sploh. — Sl. 4. M. Gasparijev portret iz zadnje dobe, narejen deloma po Fr. Veselovi fotografiji, deloma po spominu. — Sl. 5. je fotografija

Fr. Vesela leta 1906. na Dunaju. — Sl. 6. po fotografiji Fr. Vesela 25. junija 1907 v Ljubljani. — Sl. 7. nam podaja karikaturo Hinka Smrekarja iz leta 1909. »Watschenmann« je personifikacija slovenskih kulturnih razmer, nad katerimi poskuša svojo koč rajnki Ivan. Original je bil poklonjen rajnkemu nadškofu vrhbosenskem Stadlerju. — Sl. 8. karikatura Hinka Smrekarja iz leta 1912. — Sl. 9. po fotografiji Fr. Vesela 11. decembra 1918 nam predstavlja Cankarja na mrtvaškem odru. — Sl. 10. po karikaturi Hinka Smrekarja iz leta 1913. nam predstavlja Cankarja kot mučenca s sliko sebe samega kot kaznjenca. Nanaša se na obsodbo Ivana Cankarja leta 1913. radi »pregreška« povodom predavanja »o Slovencih in Jugoslovanih« v »Mestnem domu« v Ljubljani 12. aprila leta 1913. (vide: »Slovenec« 21. avgusta 1913). — Sl. 11. po fotografiji iz leta 1900. na Dunaju, ki je lašt pisateljevega brata msgr. Karla Cankarja, nadškof. tajnika v Sarajevu. Zadaj je Ivanov lastnoročni podpis in datum 16. IV. 1900. — Sl. 12. nam podaja originalno risbo † Ivana Cankarja, predstavljačo čitajočega otroka. Narisana je s tintnim svinčnikom na navaden bel pisalni papir. Risbo nam je posodil in dovolil reproduciranje g. Hinko Smrekar, ki pripoveduje, da je na Dunaju in tudi pozneje Ivan rad risal in, kot se razvidi iz priobčene risbe, dosti spretno ter si delal za svoje spise skice po naravi, posebno velja to za »Hišo Marije Pomočnice«, ko je delal študije po otrocih, risal njihove tipe, pa tudi posameznosti, posebno roke itd. To dejstvo in risbo navajamo, ker posveti od svoje strani nekoliko v umetnikovo delavnico. Po izjavi Smrekarjevi je naša risba nekako iz leta 1912. ali 1913.

Erst.

Prejeli smo:

1. Revue Yougoslave, Paris 1919, št. 1—14. Letno 30 frankov.

2. Branko Popovitch: L'art moderne Yougoslave, ponatis iz »Revue Yougoslave« v zbirki »Questions Contemporaines« No. 21. Paris 1919, 2 franka.

3. Božo Milošević: Glas naroda — glas Boga. Zagreb 1919.

4. Josip Pavčič: Klavirski album, izdala Glasbena Matica v Ljubljani.

5. »Učiteljski Tovariš«, slavnostna številka 1920, ob povodu šestdesetletnice lista.

6. Dr. Moravski: Slovenski Korotan. Družba sv. Mohorja, 1919.

7. Carantanus: Jugoslavija in njene meje: 1. Koroško. Pisarna za, zasedeno ozemlje, 1919.

8. F. M. Dostojevskij: Bele noči. — Mali junaki. Prevel dr. VI. Borštnik. Narodna knjižnica 10—12, Ljubljana 1920. M. 8°. 152 str. Cena broš. 10 K, vez. 12 K.

9. Geheiligt werde Dein Name! Gedanken und Erwägungen der gottliebenden Seele vor ihrem Meister im Tabernakel. Nach P. Peter Jul. Eymard von Klara Ida Schall-Rossi. Kl. 12° (VIII+90 str.), Freiburg i. Br. 1919. Herdersche Buchhandl. Geb. M. 3.50.

10. Ante Debeljak: Solnce in sence; pesmi. Izdala Tiskovna Zadruga v Ljubljani, 1919. Broš. 8 K, vez. 12 K.

11. Jos. Jurčiča zbrani spisi. Druga izdaja, uredil dr. Ivan Prijatelj. II. zv. (Spomini starega Slovenca. — Tihotapec. — Juri Kobilca. — Dva prijatelja. — Vrban Smukova ženitev. — Grad Rojinje.) Ljubljana 1920. Izdala in založila Tiskovna Zadruga. 8°. XVI+415 strani. Cena 22 K.

12. »Književni Vjesnik«, urejuje dr. Vlad. Preštini, izdaja knjigarna St. Kugli v Zagrebu; mesečnik za jugoslovansko bibliografijo; letno 12 K.

13. »Ilustrovani List«, Beograd, Kosmajaska ul. 22. O posameznih poslanih delih izpregovorimo podrobneje v prihodnji številki.

Uredništvo.

Sadnja profesorja morit. bogoslovne Fr. Slovčiča o Hinko Cankarju v »Sloveni«:
 Mlajša generacija je zadnja desetletja črpala svoje duševno hranje iz spisov moj, ki se sodaj proslavljajo kot eden najučejih moj, kar jih je pohlta slovenske mati. Uglavno leposlovesni list (D. i. B.), ki naj bi v zvezi svojega ustanoviteljstva uveljavljal bošnjaška načela v leposlovi in umetnosti, je omahoval na potrebo, stavaj o ladi po trstki (!) izdati olavnostno številko v spominu mojem, ki je posmislil vse pravne postopke v duhu našega v mlajši inteligenci in grevil brezskrbno življenja. Dotični pisatelji so sicer odšli v njegovih spisih vse njegove »članske delnice« in ga proslavljajo kot poverca. Toda priti, ki so klavirski pojinarji, najgubne bojiže, so našli v njem vse drugoga. Nad mlajšim mojem, ki je za na boji pravo, na bomo koga lomiti, toda v skladu s javno moralo in občano sbe vzgaja se uca avtoriteta, predstavlja bi ideal človeka, ki se je pri življenju nocoval iz vsega, kar se drugje p mite, ki mu je vzgubundstvo in barabstvo, pravda pot firmo finajše francoske besede: bohemske, vso, hui avtoriteta, edar pa je vseh, ki je rada živji, izpolnjuje svoja dolžnosti, goji redoljubje in je na politika je boznica. — In čitni lajže, ki en bi samoga dela za ženi, ki ga ne vežejo nobeni zagoni: To ustaja bi lahko v glavo vseh hui avtoriteta v prepričanosti, 52 tvoje kult vraga nekoga dne priti ženi jalnega vzgubundstva proslavljati bi veljkana, ki je olavnostna avtoriteta nove cilje. (H. N. 1873 1920 št. 109.)